

Elias Sormanen

Työharjoitteluni Swazimaassa

Kevättalvella 2012 opettajani Ismo Immonen teki minulle houkuttelevan tarjouksen. Minun olisi mahdollista suorittaa metalliartesaanin opintoihini kuuluva toinen työharjoittelujakso pienessä afrikkalaisessa valtiossa nimeltään Swazimaa. Vaikka koulutuslinjani ei olisikaan tarjonnut lähtijöille rahallista tukea, ei mieleeni olisi juolahtanut kieltäytyä. Pikkupojasta saakka olen halunnut matkustaa Afrikkaan, ja kun matkaseuraksi lisäksi tarjoutui opiskelijatovereitani metalli- ja puulinjoilta näytti alkuasetelma vähintäänkin lupaavalta. Seurassa matkustaminen on aina hausempaa, ja näin sain samalla mahdollisuuden tutustua (toivottavasti) tuleviin kollegoihini paremmin. Ilmaisin suostumukseni, ja lähtöpäiväksi määrättiin 14.08.2012.

Swazimaa oli minulle ennalta kutakuinkin tuntematon suuruus, eikä maasta paljoa tietoa löytynytäkään, sen paremmin kirjoista kuin Internetistäkään. Sain kuitenkin tietooni, että Swazimaa on maailman viimeinen absoluuttinen monarkia, jota hallitsee itsevaltiass kuningas yhdessä kuningataräidin kanssa. Vahva kansallisidentiteetti kietoutuu tiukasti yhteen kuningasperhettä ympäröivien rituaalien, kyläyhteisön sekä kristinuskon kanssa. Puolueet ovat kiellettyjä ja kuningas Mswati II on jopa onnistunut kumoamaan aikaisemman, maata

parlamentarisempaan suuntaan ohjanneen perustuslain. Maa on pieni, noin Uudenmaan läänin kokoinen, vuoristoinen ja afrikkalaiseksi valtioksi verrattain turvallinen. Kaikki tämä oli kyllä kiintoisaa, mutta jätti kovin monta aukkoa tietoihini. Kuten, mitä siellä syötäisiin..?

Pitkän ja rasittavan lentomatkan jälkeen saavuimme pienimmälle lentokentälle, jonka olen ikinä nähnyt. Aurinko paistoi, ihmiset hymyilivät ja rajamuodollisuudet sujuivat kohtalaisen kivuttomasti. Meitä vastassa ollut rempseän oloinen Janine auttoi lastaamaan matkatavaramme autoonsa, ja tuota pikaa olimmekin perillä paikassa, jossa sijaisivat sekä kortteerimme, Suomen kunniakonsulaatti, taidegalleria- ja myymälä, ravintola, paikallisten taiteilijoiden epävirallinen HQ sekä työharjoittelupaikkanamme toimiva hopeakoruja valmistava paja: Guava Gallery. Tapasimme isäntäpariskuntamme Tuire Linnovi-Thatcherin sekä John Thatcherin, ja heti ensi tapaamisella kävi selväksi, että tarinoita ja juttuja näillä kahdella tulisi riittämään. Ensimmäinen päivä kului asettuessa taloksi ja tutustumalla Guavaan sekä lähiympäristöön. Jos olinkin ollut hieman jännittynyt tähän asti, poistuivat siitä viimeisetkin rippeet kun kohtasimme paikallisessa supermarketissa lauman päiväkotilapsia, jotka oikeaa käsivarttani koristavan tatuoinnin keksittyään ryntäsivät meitä piirittämään. Jokainen halusi koittaa, lähteekö se hankaamalla pois sekä esitellä omia kasvomaalauksiaan. Avointa, iloista ja vilpitöntä.. Paras mahdollinen alku!

Ensimmäinen viikko meni tutustuessa paikallisiin nähtävyyksiin sekä sopeutuessa ympäristöön. Sitten alkoivat minun ja Kallen työt Thatchereiden korupajalla. Heti ensimmäiseksi kävi selväksi, että paikalliset tekevät meikäläisittäin pitkää työpäivää. Vaikka minun ja Kallen työtunnit oli harjoittelusopimuksessa rajattu kahdeksaan, päätimme muutaman päivän päästä ja Thatchereiden suostumuksella tehdä saman määrän tunteja kuin muutkin työntekijät. Emme

halunneet erottua joukosta epäedullisesti, ja näin meille kertyisi myös enemmän harjoittelutunteja, jokaisen käsityöläisen kalleinta pääomaa.

Ilmapiiri pajalla oli mielestäni erinomainen, etenkin paikallisväen keskuudessa. Perehdyttäjämme Bhekitemba Vilakati eli Bheki oli kanssamme hyvin kärsivällinen, mikä oli ainakin uusia työpaikkoja jännittävälle allekirjoittaneelle suureksi avuksi. Alkuvuokoina opimme hopeantyöstön perusteita sulatuksesta alkaen. Valmistimme alkuun yksinkertaisempia korujen osia, kuten korvakorujen lenkkejä sekä liitospaloja rannekoruihin. Edistyttyämme näiden tuotteiden vaatimissa perustekniikoissa siirryimme valmistamaan yksinkertaisia sormuksia, jolloin jouduimme kosketuksiin juottamisen, kiillottamisen ja sormuksen muotoilun kanssa. Toistoja kertyi jokaisen artikkelin kohdalla hyvä määrä, ja kun meillä lisäksi oli käytettävissämme monta taitavaa ja ystävällistä neuvojaa alkoi oppi upota tehokkaasti selkäluuhun. Työnteon lomassa keskustelimme viljalti Bhekin ja muiden työntekijöiden kanssa Swazimaasta ja Suomesta. Hyvin äkkiä kävi selväksi, että swazit todella ovat erittäin uskonnollisia ja sitä paitsi hyvin taikauskoisia. Tämä viimeksi mainittu piirre ulottui jopa niin pitkälle, että emäntäämme Tuirea he pitivät noitana, joka osaa ennustaa syntymättömien lasten sukupuolen sekä kuoleman. Ja aivan vakavissaan! Jokainen heistä kuului johonkin kirkkokuntaan, emmekä olleet ehtineet olla töissä montaakaan päivää, kun Bheki jo kutsui meidät vierailemaan kirkossaan. Uskonnollisuus kävi ilmi myös käytännöllisissä puheenaiheissa. Korusepät eivät voineet käsittää, ettei minulla, 26-vuotiaalla miehellä vielä ole vaimoa.. Kun sitten vierailumme lopulla otimme Bhekin kutsun vastaan, sain kukaties yhden vaikuttavimmista kokemuksistani sillä matkalla. Kirkkorakennus oli vain hökkeli, jonka seinät oli tiivistetty pahvinpaloilla, mutta koko seurakunta oli pukeutunut parhaimpiinsa ja oli selvästi aidoin

iloinen vierailustamme. Se tunteen palo ja ilo, minkä he jumalanpalvelukseensa laittoivat teki minuun syvän vaikutuksen, ja olen iloinen että sain tilaisuuden sen kokea.

Pidimme välillä muutaman päivän tauon korutyöstä käydäksemme opettamassa metallityötä Swazimaan kuurojen lasten koulussa. Tämän organisoivat paikallinen taidejärjestö Yebo! Artreach, jonka tavoitteena on edistää paikallista taidetoimintaa ja jonka yhtenä johtohahmona toimii Tuiren tytär Aleta Armstrong. Kuurojen koulu on ruotsalaisella rahoituksella rakennettu, Swazimaan kuningaskunnan ylläpitämä laitos, jossa on hyvät tilat ja välineet.. mutta ei yhtäkään metallitöistä tietävää opettajaa. Tarkoituksenamme oli vetää koulussa opiskeleville nuorille kahden päivän taidetyöpaja, jossa yhdistettäisiin puuta ja metallia. Päädyimme siihen, että kukin oppilaista valmistaa puiset kehykset, joihin sitten tehdään metallipuolella koristeelliset teräspäälliset. Lopuksi kehyksien keskelle valmistettaisiin oma muotokuva eräänlaisena 'metallikollaasina'. Sekä oppilaat että opettajat olivat innoissaan tulostamme, ja työpajan toinen päivä venyi aamun puoli yhdeksästä iltä kymmeneen. Nuoret olivat pääsääntöisesti 15-18-vuotiaita, osa kuuroja syntymästään ja osa kuulonsa myöhemmin menettäneitä. Osalla oli lisäksi erilaisia motorisia tai kehityksellisiä vaikeuksia. Tästä huolimatta heidän työintonsa ja yhteishenkensä olivat uskomattomalla tasolla. Kun oma kehys oli valmis käännyttiin auttamaan naapuria, innokkaimmat meinasivat jo tehdä oman työnsä lisäksi hitaampien kavereidensakin hommat. Nuoret myös erittäin mielellään opettivat meille merkkikieltä, ja keskustelimme monista Suomeen ja Swazimaahan liittyvistä asioista niin hyvin kuin taisimme. Opettajilta saimme kuulla, että osa nuorista on pienenä hylätty, kun vanhemmat ovat havainneet heissä poikkeaman. Swazimaassa yleensäkin suhtaudutaan lapsiin paljon kovakouraisemmin kuin meillä, muutaman kerran näimme pahasti ontuvia lapsia, joiden isäntäväkemme totesi saaneen kotona selkäänsä raskaamman kautta. Kiitollisten ja innokkaiden oppilaiden opettaminen oli erittäin antoisaa, ja voin vain toivoa tilaisuuden toistuvan joskus.

. Palattuamme töihin oli edessämme vielä näyttötyön laatiminen. Tuire ja John antoivat erittäin ystävällisesti käyttöni kasan puolijalokiviä sekä luvan suunnitella ja toteuttaa oman koruni. Päädyin valmistamaan korun, joka toimii sekä rintaneulana että riipuksena. Työssäni jouduin käyttämään minulle ennalta tuntemattomana metodina kivien upotusta. Työ oli haastava eikä mennyt aivan nappiin, mutta lopuksi selviydyin voittajana valmis koru hallussani.

Työharjoittelu Swazimaassa oli unohtumaton ja korvaamaton kokemus, sekä oppimieni työmenetelmien että saamieni kulttuurikokemusten vuoksi. Pitkät päivät African Fantasy Jewellery korupajalla harjoittivat itse työmenetelmien lisäksi kommunikointitaitoja, itsekuria ja itsehillintää (ajoittain näet sattui niin, että johtoportaan ja työntekijöiden, myös meidän välillämme sattui väärinkäsityksiä ja eripuraa). Englannin kielen taitokin sai hyvää harjoitusta ja ennen kaikkea tutustuimme hyvin suomalaisista oloista poikkeavaan todellisuuteen. Uskonnollisuus, taikausko, kuningashuoneen harjoittama sensuuri sekä tietynlainen tietämättömyys ovat asioita, joihin Suomessa ei juuri törmää. Niiden vastapainona kuitenkin vaikuttivat yhteisöllisyys, ystävällisyys ja tyytyväisyys vähään, joita meilläkin soisi näkevän enemmän. Sain etuoikeuden tutustua hienoihin ihmisiin sekä hyötyä heidän elämänviisaudestaan ja kokemuksestaan, erityisesti Johnin ja Tuiren. Luonto, johon tutustuimme paitsi Swazimaan vuoristoissa vaellellessamme myös käymällä safarilla Krugerin luonnonpuistossa sai minut myös siinä määrin lumoihinsa, etten voi elää kovin vanhaksi käymättä uudelleen Afrikassa. Tulin Swazimaasta takaisin parempana käsityöläisenä ja kokeneempänä ihmisenä.